

Les roques (I)

8/2/1980

El Diccionari Fabra fa dues definicions de la paraula roca: «massa considerable de matèria pètria, esp. la que s'alça a la superfície de la terra o del mar» i «en geol., qualsevol matèria mineral que en quantitats considerables forma part de l'escorça terrestre». Trobem, així, un cop més, en les definicions del nostre Diccionari normatiu, el doble valor amb què poden ésser usats certs mots: el que correspon al llenguatge popular o comú i el corresponent al llenguatge científic. I, en aquest cas, aquest valor especial amb què els científics —els geòlegs— usen la paraula roca, és confirmat, en l'article del mateix Diccionari, per un exemple que no pot ésser més explícit: En geologia són roques el granit, la sorra, l'argila. És possible, és clar, que el fet que la sorra i l'argila es considerin roques no deixi de sobtar algú, avesat a usar el mot roca amb un altre sentit, però ni ha d'experimentar sorpresa ni ha de modificar el seu llenguatge: convé, només, entendre i admetre aquest fet, que en el llenguatge comú desingem amb la paraula roca una cosa altra que la sorra o l'argila, i que en el llenguatge dels geòlegs aquestes dues matèries minerals reben la designació genèrica de roca.

Els geòlegs no solament han agafat del llenguatge comú el terme substantiu roca, al qual han donat un sentit convenient a llurs estudis i treballs, sinó que s'han vist obligats a la creació de tot de termes per a designar les diverses roques segons la composició de cada una, ja que en aquest camp el llenguatge comú es revela encara segurament més insuficient que en el camp dels éssers vius, dels animals i de les plantes. A part d'alguns noms obtinguts d'altres llengües, com el francès i el grec, quars del francès i granit de l'italià, en la majoria dels casos són noms acabats en -ita (fluorita, magnetita, etc.), generalment noms coneguts pels especialistes. Efectivament, molts dels noms populars que designen conceptes del món inorgànic —pedres o roques— es refereixen a la forma, coloració o volum i no a la composició, cosa ben natural perquè, en molts casos, no ha estat coneguda sinó amb els estudis moderns. Però, encara que encascs, no manquen els noms populars que designen roques segons la seva composició. Així com hi ha un gran nombre de plantes que tenen un nom vulgar format pels termes generics herba o flor seguits d'un determinatiu, també un bon nombre de noms populars de les roques —insistim-hi, en el sentit geològic del terme— són formats amb els noms generics pedra o terra completats per un determinatiu.

Albert Jané